

LUNDS
UNIVERSITET

Socialhögskolan

Hästen, den bästa terapeuten?

- En kvalitativ studie om hästens betydelse för socialt
arbete

Ida Alriksson

Kandidatuppsats (SOPA63)
HT2015
Handledare: Lotta Mulder

ABSTRACT

Author: Ida Alriksson

Title: The Horse, the best therapist? - A qualitative study about the horse's importance to social work.

Supervisor: Lotta Mulder

Assessor: Janicke Andersson

The aim of this study was to examine businesses which use horses in various kinds of social work, and the opinions and experiences of the professional practitioners of these operations. I used semistructured interview to answer my questions, and I ended up interviewing eight people from seven different operations. Everyone was working in some kind of business which used horses as either an aid for the social work, or as a leisure activity for their clients. The clients had difficulties such as mental illness or some kind of disability. I found that my interviewees had experienced various forms of positive effects when their clients spent time with the animal. The professional practitioners could see that their clients's motivation, trust and awareness had improved after spending time with the horse, and clients with physical disabilities also gained from horsebackriding. But I also found that it is a theme which needs more research and structure, and it needs people that's willing to fight for the cause.

Keywords: equine social work, horses, social work, equine assisted therapy

Förord

Jag vill tacka alla mina intervjupersoner, som välkomnat mig och mina frågor med öppna armar. Jag önskar dem lycka till i deras fortsatta arbete. Jag vill dessutom tacka min handledare Lotta Mulder för att ha gett mig bra vägledning och motivation till att avsluta detta omfattande arbete. Och till sist vill jag tacka min medryttarhäst Boogie, för den glädje och kärlek han skänker mig villkorslöst varje dag.

Ida Alriksson

Landskrona 2015-12-26

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
2. Problemformulering	1
3. Syfte och frågeställningar	2
4. Begreppsförklaring.....	3
4.1. HUT/EAT	3
4.2. EAGALA-modellen	3
4.3. Terapeutisk ridning.....	4
4.4. EASW	4
5. Tidigare forskning	4
5.1. Hästen som kurator	4
5.2. Ungdomar i riskzonen och deras fyrbenta kompisar.....	5
5.3. Att viska till hästar	6
5.4. Hästar och autism.....	7
5.5. Ridning och Cerebral Pares.....	7
5.6. Hästar i sjukgymnastik och i psykiatri.....	8
6. Teoretiska utgångspunkter	8
6.1. Socialkonstruktivism.....	9
6.2. Berger & Luckmann.....	9
6.2.1 <i>Den vardagliga, sociala verkligheten</i>	10
6.2.2 <i>Det sociala kunskapslagret</i>	10
6.2.3 <i>Betydelsefulla ytor</i>	11
6.2.4 <i>Språk och symboler</i>	11
6.2.5 <i>Samhället som objektiv verklighet</i>	11
6.2.6 <i>Samhället som subjektiv verklighet</i>	13
6.2.7 <i>Externalisering, objektivering och internalisering</i>	14
7. Metod	14
7.1. Val av metod och dess förtjänster.....	14
7.2. Metodens begränsningar	16
7.3. Metodens tillförlitlighet	17
7.4. Urval.....	17
8. Etiska överväganden	18
9. Resultat och Analys.....	20
9.1. Verksamheterna och arbetssättet	20
9.1.1 <i>Den ridande skolkuratorn</i>	20
9.1.2 <i>Pilgrimsritter</i>	20
9.1.3 <i>Kontaktperson och stödinsatser med hästar</i>	21
9.1.4 <i>Ridlärare för alla</i>	22

9.1.5	<i>Rehab bland djur och natur</i>	23
9.1.6	<i>Hästar och sluten vård</i>	24
9.1.7	<i>Ridterapi och ätstörningar</i>	24
9.1.8	<i>Reflektioner om verksamheterna</i>	25
9.2.	Brukarna.....	26
9.2.1	<i>Patienter, elever och deltagare</i>	26
9.3.	Umgänget med hästen	27
9.3.1	<i>Tillit</i>	27
9.3.2	<i>Hästen som metafor</i>	29
9.3.3	<i>Motivation/Engagemang</i>	30
9.3.4	<i>Närvaro/trygghet</i>	31
9.4.	Riskerna och kritiken	32
9.4.1	<i>En dyr och farlig terapeut?</i>	32
10.	Avslutande diskussion	34
11.	Referenslista.....	36
11.1.	Böcker	36
11.2.	PDF-filer och artiklar	36
11.3.	Internetkällor	37
Bilaga 1	.....	39
Bilaga 2	.....	40

1. Inledning

Den Svarta hingsten (Farley, 1952) är en berättelse om hur en pojke blir strandad på en öde ö tillsammans med en stor, kolsvart häst efter att deras skepp förlist. Beroende av varandra för att överleva, byggs en relation upp mellan pojken och hästen. De utvecklar ett starkt känslomässigt band som inte går att bryta även när de till slut blir räddade. En tillit som grundas på ovillkorlig kärlek mellan en människa och ett djur. Det är en vacker berättelse som speglar något väldigt viktigt. Ibland kan ett djurs kärlek och tillit betyda mer än allt annat.

Hästen har länge varit en trogen tjänare för hela mänskligheten. Med dess lugn, klokhets och vänlighet har den följt oss genom förfärliga krig och hårda arbetsdagar. Idag har hästen blivit mer av en hobby och en lagkamrat då ridsporten har blivit allt större. Men kan denna vackra varelse även hjälpa utsatta människor?

Jag har under större delen av mitt vuxna liv lidit av panikångest, stress och oro. Men i stallet finner jag min fristad. Jag har alltid fascinerats av hästar, och jag mår aldrig så bra som jag gör när jag umgås med dem. Jag finner ett lugn och en trygghet, som jag i många fall kan använda mig av i resten av mitt vardag. Tack vare denna personliga erfarenhet har jag utvecklat ett intresse för att använda hästar som hjälpmedel inom socialt arbete, vilket denna uppsats ska handla om.

2. Problemformulering

Min undersökning kommer att rikta sig mot två problem i dagens samhälle. Den psykiska ohälsan hos den svenska befolkningen är det mest omfattande problemet i undersökningen. Minst 20 % av befolkningen i arbetsför ålder drabbas någon gång av någon form av psykisk ohälsa. Hos barn och ungdomar har den ökat hela tiden under 2000-talet. De lättare besvären har avstannat, men fler och fler individer under 18 år känner idag stark ångslan, oro eller ångest. Störst är det bland unga kvinnor i åldrarna 16-24 år. Under senare år har dessutom utskrivningarna av psykofarmaka till individer under 18 år ökat med nästan 50% under en femårsperiod (Socialstyrelsen, 2015:22-25).

Det andra samhällsproblemet som är aktuellt i den här undersökningen är hälsan hos personer med olika funktionsnedsättningar. Den är betydligt sämre än resten av landets befolkning och detta är bevisligen inte ett resultat av personernas funktionsnedsättningar (Socialstyrelsen, 2015:57-58).

Enligt Kartläggning av verksamheter som använder sig av hästar i vård och behandling

(Håkanson et al, 2008) fanns det 9 stycken verksamheter i Sverige som använde hästar i psykiatrisk behandling under året 2008. Det fanns 18 stycken socialbehandlingsverksamheter, det vill säga HVB-hem, som använde sig av hästar i sitt sociala arbete. 11 verksamheter använde sig av hästar även i daglig verksamhet för personer med olika funktionsnedsättningar. Majoriteten var kommunala eller löd under landstingskommunalt huvudmannaskap.

Enligt tidigare forskning från utlandet så ska ridning och umgänge med hästar både ha en fysisk och psykisk effekt. Ward, Whalon, Rusnak, Wendell & Paschall (2013:2197) undersökte till exempel ridningens effekt på barn med autism. Deltagarna fick bättre motorik samt att ridningen minskade deras svårigheter med bland annat social kommunikation.

I ett land där både den psykiska ohälsan bland befolkningen ökar, samt där hälsan hos funktionsnedsatta personer försämras, behövs det att det sociala arbetet utvecklas. Det behövs fler alternativ för att utsatta personer ska få ett så individanpassat stöd som möjligt. Därför är det intressant att undersöka verksamheter och personer som använder sig av hästar som hjälpmedel i socialt arbete. Tidigare forskning har sett resultat, och därför vill jag undersöka vidare för att komplettera detta resultat. Mitt fokus är att undersöka olika professionella verksamheter som använder sig av hästar i socialt arbete samt de professionella utövarnas åsikter om hästarnas effekt på deras brukare. Uttrycket professionella utövare syftar på de som i någon form använder sig av hästar i sitt arbete med brukare av socialt arbete.

3. Syfte och frågeställningar

Mitt syfte är att undersöka verksamheter som använder hästar i socialt arbete, samt undersöka de professionella utövarnas åsikter och erfarenheter om hästens effekt på deras brukare. Jag kommer undersöka professionella utövare i Sverige.

För att uppfylla mitt syfte kommer jag använda mig av följande frågeställningar:

Hur ser verksamheterna ut och på vilket sätt används hästarna?

Vilka aspekter av umgänget med hästen anser de professionella utövarna har varit mest betydande för deras brukare?

Hur konstruerar hästen och stallmiljön det sociala arbetet och dess resultat?

Hur påverkar risker och kritik de professionella utövarnas syn på sitt arbete?

4. Begreppsförklaring

4.1. HUT/EAT

Hästunderstödd terapi, eller Equine assisted therapy som det kallas i internationella sammanhang, är en form av terapi som har använts bland annat i USA för krigsveteraner med diagnosen posttraumatisk stressyndrom (PTSD). Personer med PTSD har lätt för att isolera sig och kan ha svårt för att lita på andra människor. För personer med denna sortens problematik kan djur vara mycket lättare att få kontakt med. Djuren dömer inte, pratar inte för mycket och uppskattar oftast fysisk kontakt. En häst är ett bytesdjur och det krävs en del för att fånga dess tillit. Detta kan krigsveteranerna med PTSD förstå och relatera till. Hästar kommunicerar dessutom primärt genom kroppsspråk, vilket gör att veteranerna måste bli mer medvetna om de signaler de sänder ut genom sin egen kropp. Detta kan vara svårt för personer med PTSD, och hästarna ger dem en motivation och anledning till att bli mer uppmärksamma på sitt kroppsspråk och även andras (MacLean, 2011).

4.2. EAGALA-modellen

En annan etablerad metod är Equine Assisted Growth and Learning Association-modellen (EAGALA-modellen). Det är en strukturerad modell för att använda något som kallas Equine Assisted Psychotherapy (EAP) och Equine Assisted Learning (EAL). I denna modell arbetar en hästspecialist, en psykoterapeut och hästen tillsammans för att skapa en så bra behandling som möjligt för klienten. Allt arbete görs från marken, och man använder sig av tekniker där hästen är en metafor i specifika markbaserade situationer. Filosofin i modellen är att klienten har en förmåga att hitta de bästa lösningarna på sitt problem själv, bara någon ger dem chansen. Det handlar om att klienten ska använda sin kreativitet, lära sig att lösa problem och våga ta risker. Hästens roll i EAGALA-modellen är att vara sig själv, en ärlig, medveten och känslomässig varelse. Med hjälp av detta arbetar sedan hästspecialisten och psykoterapeuten tillsammans för att skapa en så individanpassad behandling som möjligt. Hästspecialisten dokumenterar hästens beteende under sessionerna, håller koll på säkerheten och hästens välfärd. Psykoterapeuten arbetar sedan utifrån hästspecialistens råd och strukturerar upp en behandlingsplan samt håller koll på att arbetet är etiskt korrekt (Equine Assisted Growth and Learning Association, 2009-2010)

4.3. *Terapeutisk ridning*

Terapeutisk ridning (TR) är en form av djurassisterad terapi. Detta ges utav en specialiserad ridinstruktör som lär ut baserna i ridning till ryttare med funktionshinder. Detta ökar ryttarens kontroll, koncentration och förmågan att kontrollera sinnesintryck och kommunikation. Det görs genom att brukaren får lära sig att rida. Kontakten med hästen stimulerar en fysisk, psykisk och social respons hos brukarna av TR (Ward et al, 2013:2190).

4.4. *EASW*

Equine assisted social work (EASW), eller hästunderstött socialt arbete, är en alternativ behandlingsmetod och involverar ett triangulärt förhållande mellan personal, klient och häst. Den här metoden fokuserar inte på ridning som andra metoder gör, utan EASW handlar mer om umgänget med hästen. I EASW finns det ingen manual eller program att luta sig på, utan metoden förlitar sig alltid på personalens erfarenheter och professionella skicklighet, hästens förmågor samt klientens kapacitet och önskemål (Carlsson, Nilsson Ranta & Traeen, 2015:329-330).

5. Tidigare forskning

5.1. *Hästen som kurator*

Catharina Carlsson, Daniel Nilsson Ranta och Bente Traeen (2015:329-339) har studerat Equine Assisted Social Work (EASW). De höll olika djupintervjuer med brukare och personal på ett så kallat hem för vård eller boende (HVB-hem). Brukarna var unga kvinnor med självskadebeteende. Både personalen och de unga kvinnorna höll med att tack vare hästens förmåga att läsa av mänskliga känslor, blev de själva mycket mer medvetna om sina egna känslor. För att undvika farliga situationer som kan uppstå om man råkar skrämma en häst, var de själva tvungna att kontrollera sina känslor. Resultatet av det här blev att brukarnas motsträvan till förändring minskades eftersom de med hästarna var tvungna att jobba med förändring hela tiden. Dessutom gjorde umgänget med hästen så att de slutade undvika jobbiga situationer, vilket hade varit ett problem tidigare. I stället lärde de sig att kontrollera sina känslor och ändra sitt beteende. Hästen verkade bli en slags ram för interaktionen mellan personal och de unga kvinnorna. Det faktum att personalen visade att även de kunde misslyckas i umgänget med hästen, gjorde relationen mellan brukare och personal mer lättsam och dynamisk. Detta gjorde det lättare för de unga kvinnorna att prata om jobbiga saker med personalen. Brukarens och personalens möte via hästen utvecklades till

en relation baserad på empati, tillit, respekt och förhandling.

I en annan artikel också skriven av Carlsson et al (2014:19-38) skrivs det mer om de självskadande unga kvinnorna och personalens möte genom hästen. Här har man analyserat filmer på när personalen och brukarna interagerar med hästar. Analysen visade på att om personalen gav instruktioner på samma vis som man gör i vanliga ridsportssammanhang, underlättades inte det hästunderstödda sociala arbetet. Det underlättades inte heller av att brukaren och personalen såg hästen som ett objekt endast till för att rida på. Utan det var när kvinnorna och personalen tillsammans såg hästen som ett subjekt, alltså en individ som skiljde sig från mängden, som det hästunderstödda sociala arbetet underlättades.

Det som var viktigt i det här arbetet var att personalen gav brukaren en mening till hästens beteende. Personalen var tvungna att visa empati för hästen och inte fokusera på de unga kvinnornas prestation för att undvika att de hamnade i försvarsställning. Om personalen fokuserade mer på känslan och umgänget med hästen mer än på brukarens prestation, var det större chans att det skulle bli positiva effekter på hennes kommunikation, självförtroende, självbild och självkänsla (Carlsson et al, 2014:34).

5.2. Ungdomar i riskzonen och deras fyrbenta kompisar

Hannah Burgon (2014:201) skriver i sin bok *Equine-Assisted Therapy and Learning with At-Risk Young people* om en studie på sju stycken ungdomar som ansågs ligga i riskzonen för att utveckla psykosociala problem. Riskfaktorerna kunde vara saker som social klass, funktionshinder eller misshandel i hemmet. Majoriteten av de ungdomar som var med i undersökningen hade blivit omhändertagna och placerade i fosterhem.

Fokusen i studien var hur ungdomarna utvecklade meningsfulla relationer och en tillgivenhet till hästarna. I många av fallen kunde ungdomarna visa stor empati för hästarna. Det är en känsla som i sig själv är sammankopplad till barns tillgivenhet till sina föräldrar. Denna känslan kunde därför saknas hos dessa ungdomarna som hade levt i dysfunktionella familjer (Burgon, 2014:105).

En annan sak som syntes under studiens gång var hur många av ungdomarna som identifierade sig med hästarna. En pojke identifierade sig mest med ett föl som hade blivit övergiven av sin flock i Spanien. En flicka blev väldigt fäst vid en gammal ponny vid namn Leo, och demonstrerade hennes förmåga att känna förståelse för ponnys sjukdom. Detta ändrade flickans ursprungliga beteendemönster av att vara väldigt rädd för medicinsk behandling, genom att hjälpa till och trösta ponnyn när han fick behandling av veterinären. Ungdomarnas fosterföräldrar

kommenterade dessutom att ungdomarna efter att ha umgåtts med hästarna kunde reglera sitt humör bättre. På grund av att de var motiverade till att umgås med hästarna, var det lättare för dem att förstå meningen med att vara lugn och sansad. Detta ledde till att deras relation med hästarna förbättrades, och blev en slags positiv inläring för ungdomarna (Burgon, 2014:192).

5.3. Att viska till hästar

Artikeln *Whispering to Horses: Childhood sexual Abuse, Depression and the Efficacy of Equine Facilitated Therapy* (Botros, Lazarus, Prentice & Signal, 2013:24) handlar om personer med en historia av sexuella övergrepp under barndomen. De negativa, psykosociala följsjukdomarna från en sådan traumatisk start på livet kan vara flertalet och långvariga, men studien fokuserar främst på risken av att hamna i djupa depressioner. Det kan vara livsavgörande för dessa personer att få en bra och fungerande terapeutisk vård. Att använda hästar och djur för vård av psykiskt traumatiserade människor är inget nytt, men enligt forskarna i denna artikel behövdes det mer forskning om effekterna av att använda djur, speciellt hästar, i vård.

De valde ut 15 barn (8-11 år gamla), 15 ungdomar (12-17 år gamla) och 14 vuxna (19-50 år gamla) som alla hade blivit refererade till ett center vid namn Phoenix House speciellt för personer som blivit utsatta för sexuella övergrepp. Denna grupp av olika sorters människor i alla åldrar fick delta i ett hästunderstött terapiprogram hos Phoenix House mellan mars 2010 och September 2011. Detta program baserades på EAGALA-modellen som tidigare har förklarats. Det terapeutiska teamet bestod av två rådgivare och fyra hästar. Alla aktiviteter skedde på marken, och kunde bestå av övningar så som att backa en häst, be en häst att flytta dess rumpa eller be den att cirkla runt en person. Alla dessa övningar användes som en metafor för deltagarna mellan vad som hände i umgänget med häst och deltagarnas egna liv. Olika mönster av tänkande och reaktioner på olika situationer var saker som kunde komma fram under dessa övningar hos deltagarna. Varje övning var designade till att ta upp saker som tillit, kommunikation, observation, gränser, kroppsspråk, attityd och självkänsla. Dock var övningarna inte statiska, utan det terapeutiska teamet jobbade med att göra dem så dynamiska som möjligt och anpassa dem efter varje deltagares historia, kultur och individuella behov (Botros et al, 2013:27).

Undersökningens syfte var främst att påvisa effekterna av hästunderstödd terapi samt dess effektivitet på personer med en historia av sexuella övergrepp. Eftersom den största risken för personer med denna bakgrund är att drabbas av följsjukdomen depression så valde forskarna att fokusera på deltagarnas depressionssymptom. Resultaten efter att deltagandet i hästunderstödd

terapi i form av EAGALA-modellen var lite olika mellan åldrarna på deltagarna. I barngruppen kunde forskarna se en signifikant minskning av depressionssymptom, dock bör det noteras att barnens depressionssymptom innan undersökningen var ovanför klinisk depression. Även inom ungdomsgruppen kunde det synas en signifikant förbättring av deltagarnas välmående. Inom vuxengruppen fanns även där en minskning av depressionssymptom. Denna minskning var dessutom större jämfört med rådgivning på klinik. Den största effekten var dock hos de yngre deltagarna, vilket forskarna menar visar på att metoden fungerar bäst på barn och ungdomar. Detta kan bero på att barn inte är lika beroende av det kognitiva eller lingvistiska så som vuxna är (Botros et al, 2013:28-29).

5.4. Hästar och autism

The Association Between Therapeutic Horseback Riding and the Social Communication and Sensory Reactions of Children with Autism (Ward et al, 2013:2195) är en annan studie på grundskolebarn med diagnosen autism. I denna studie lät man först barnen delta i en slags terapeutisk ridning under 12 veckor, för att sedan avsluta behandlingen. Syftet med detta var att se ifall barnen behöll de behandlingseffekter som ridningen hade gett dem.

Enligt lärarna till barnen hade ridningen förbättrat barnens sensoriska bearbetning, samt minskat barnens svårigheter för till exempel social kommunikation, koncentration, tolerans och deras reaktioner på olika sinnesintryck i klassrummet. Dessa förbättringar behölls dock inte konsekvent efter att ridningen hade avslutats. Men de återfanns igen efter att barnen fick börja med ridningen igen. Detta menar författarna är ett bevis på att terapeutisk ridning är en effektiv insats för barn med autismdiagnos (Ward et al, 2013:2197).

5.5. Ridning och Cerebral Pares

Nästa studie handlar om barn som lever med diagnosen Cerebral Pares. Cerebral Pares är ett samlingsnamn för neurologiska sjukdomar som påverkar människans muskelkontroll. Detta sker genom att ett barns hjärna skadas innan den har färdigutvecklats, vilket leder till rörelsehinder i olika grader (1177 Vårdguiden, 2015).

I Drnach, O'Brien och Kregers (2010:1004) studie undersöktes en 10årig pojke med diagnosen Cerebral Pares. Han hade en historia av att vara spastisk samt ha ett högt blodtryck. Hans grovmotorik var på nivå 2 enligt Gross Motor Function Classification System innan undersökningen började, vilket betyder att han hade problem med ojämna ytor, och hade endast en minimal förmåga att hoppa eller springa. Han valdes till undersökningen eftersom han inte tog

någon medicin eller gick i någon annan fysisk terapi, vilket minimerade risken för att utomstående faktorer skulle påverka resultatet. Pojken fick delta i ett femveckorsprogram i terapeutisk ridning, som innefattade en timmes ridning en gång i veckan.

Resultatet räknades ut med ett verktyg som heter Gross Motor Function Measure (GMFM) som används till att mäta motoriken hos barn med Cerebral Pares. Det togs ett test innan femveckorsprogrammet med terapeutisk ridning, ett test efter programmet, samt ett test fem veckor efter programmet. Detta test utfördes av en fysioterapeut som var tränad inom GMFM. Man kunde efter att pojken hade deltagit i den terapeutiska ridningen se en ökning av styrkan i bäckenet, benen och fötterna. Pojken fick dessutom en bättre hållning samt att den övergripande balansen blev bättre. Förbättringarna kunde påvisas genom att pojken fick gå över en pinne, gå framåt med fortlöpande steg på raka linjer och att gå ner för en trappa med växlande steg. Slutsatsen blev att dessa förbättringar i pojken grovmotorik var ett direkt resultat av den terapeutiska ridningen (Drnach et al, 2010:1005).

5.6. Hästar i sjukgymnastik och i psykiatri

Manimalis är en ideell organisation som arbetar med forskning om de positiva effekterna sällskapsdjur har på människan. 2009 gav organisationen ut Manimalisrapporten, där de sammanställde resultat av den kunskap som samlats in (Manimalisrapporten, 2009). Ridning beskrivs här som en terapiform som ökar balans, styrka och även återerövring av förlorad funktion. Det är en speciell behandlingsform tack vare det specifika rörelsemönster hästen har. Detta rörelsemönster har en stor inverkan på ryttaren, och det som överförs kan nästan jämföras med att gå själv. För personer som inte har förmågan att gå själv ger ridningen en möjlighet till att uppleva en normaliserad rörelse i bålen under både fartökning och minskning. Ryttaren måste dessutom lära sig att hålla sin egen balans på hästen för att inte ramla av. Ryttaren tränar därför både bålen samt den växelvisa koordinationen av höger och vänster sida. Det kräver alltså fysisk ansträngning för att rida, vilket kan användas för sjukgymnastisk specialistbehandling för ortopediska, neurologiska, psykosomatiska, psykiatriska patienter samt till patienter med kronisk smärta. Eftersom ridningen dessutom kan leda till ett fritidsintresse för patienten, kan den även utföras som en anpassad egenvård vilket kan bidra till minskad sjukvårdande behandling (Manimalisrapporten, 2009:55).

6. Teoretiska utgångspunkter

I det här kapitlet kommer jag redogöra vad för teoretiska utgångspunkter jag kommer ha i min uppsats. Jag kommer använda mig främst av Peter Berger och Thomas Luckmanns (1991) bok *The*

social construction of reality: a treatise in the sociology of knowledge. För att komplettera kommer jag även använda mig av *Socialkonstruktivism: positioner, problem och perspektiv* (Barlebo Wenneberg, 2001) samt antologin *Perspektiv på sociala problem* (Meuvisse & Swärd, 2002). I antologin kommer jag främst använda mig av kapitlet *Sociala Problem som verklighetskonstruktioner* skrivet av Ingrid Sahlin (2002:109-130).

Syftet med min studie är att undersöka människors åsikter och erfarenheter. Jag kommer alltså inte använda mig av någon statistik eller mätbara faktorer. Detta gör att jag behöver ett verktyg till att analysera mitt resultat så att det blir en så sanningsenlig och tillförlitlig bild av verkligheten som möjligt. Detta kan ett socialkonstruktivistiskt perspektiv hjälpa mig med. En människas åsikt och erfarenhet är väldigt sanningsenlig och naturlig för just den personen. Detta gör att den oftast också förs fram som en sanning. Här kan teorin hjälpa mig med att ha ett kritiskt öga på mitt resultat och hjälpa mig att få en mer djupgående analys.

6.1. Socialkonstruktivism

Socialkonstruktivismen är teorin som säger att alla föreställningar kan plockas isär och att all kunskap är socialt skapad. Teorin handlar mycket om att vara kritisk och inte ta det uppenbara för givet. Till exempel så kan en handling som känns naturlig och självklar i en del av världen, se helt annorlunda ut eller inte ens existera i en annan del av världen. Handlingen är alltså socialt konstruerad. Socialkonstruktivismen menar alltså människan ska akta sig för att se sociala handlingar som naturliga, då de kan te sig annorlunda i en annan kontext (Barlebo Wenneberg, 2001:11).

Den mer radikala delen av socialkonstruktivismen hävdar att även människans kunskap är socialt konstruerad. Den ifrågasätter ifall det ens finns någon riktigt kunskap alls, eftersom även vetenskapen och forskningen sker inom sociala faktorer och på beväg av att en forskare tycker att det ska forskas på. Teorin försöker dessutom förstå hur så kallade ”sanningar” blir till. Den utgår ifrån att man inte kan se på en kunskap utan att se hur den påverkas av dess historiska och kulturella kontext samt hur aktörernas sociala position och synpunkter leder den åt ett visst håll. Alltså kan även den ”sanna” kunskapen, den som anses vara en del av verkligheten, förklaras av andra faktorer än att den är ”sann”. All kunskap är därmed socialt konstruerad, även den kunskap som vi har förtroende för (Sahlin, 2002:123).

6.2. Berger & Luckmann

Nedan följer en genomgång av Peter Berger och Thomas Luckmanns bok *The Social Construction*

of Reality: A Treatise in the sociology of Knowledge (1991) och dess grundläggande aspekter. Peter Berger och Thomas Luckmann var två sociologer som kom att betyda mycket för socialkonstruktivismen. Författarna diskuterar individers och grupperns interaktion med både varandra och de så kallade institutioner som samhället består av. Objektivitet och subjektivitet är ord som författarna pratar mycket om. *Svenska akademins ordlista över det svenska språket* (2006) förklarar ordet *objektiv* som att något är sakligt och verkligt. *Subjektiv* är dess motsats och betyder att något är personligt, osakligt och färgat.

6.2.1 Den vardagliga, sociala verkligheten

Enligt Berger och Luckmann (1991:37) så tas den vardagliga verkligheten för givet. Den är den ”riktiga” verkligheten och behöver inte mer verifikation än dess närvaro. Den vardagliga verkligheten är bara där och människan vet att den är verklig. Även om människan tvivlar på dess existens så är det svårt för hen att ignorera den eftersom hen existerar i den dagligen och rutinerat. För att ens försöka tvivla på den vardagliga verkligheten måste människan göra extrema övergångar i teoretiskt eller religiöst syfte. Den vardagliga verkligheten tillkännager sig själv och om människan vill utmana detta tillkännagivande måste hen göra en avsiktlig samt ordentlig ansträngning.

6.2.2 Det sociala kunskapslagret

Varje människa har ett lager av social kunskap som används dagligen i det vardagliga livet. Detta lager fylls på genom interaktion med andra människor samt det vardagliga livet. Vi vet att man ska bära kläder när man är utomhus, dels för att det annars finns risk för att vi fryser, men också för att andra människor inte ska tycka att vi är konstiga. Detta kunskapslager inkluderar kunskap om människans egna situation och begränsningar. En ryttare vet om att hen kan rida och ta hand om en häst. Är personen dessutom duktig och tävlar får hen även bekräftelse på detta genom fina priser eller lovord från omgivningen. Men personen är också medveten om att hen inte kan operera bort en tumör på en människa (Berger & Luckmann, 1991:56).

Det finns dessutom olika kunskapsrecept som påverkar hur vi hanterar saker, som drivs av att det vardagliga livet oftast har ett pragmatiskt motiv. Det är viktigt för en sekreterare att hen vet om hur man ringer och svarar i en telefon eftersom det är en stor del av personens arbete. Sekreteraren vet att det ska ringas en telereparatör om den går i sönder. Hen vet nödvändigtvis inte hur man lagar en telefon. Hen vet kanske inte heller varför telefonen måste vara in pluggad i ett telefonjack för att det ska gå att ringa, för detta påverkar inte användandet av telefonen. Utan sekreteraren är främst intresserad av att veta det mest nödvändiga för att lyckas med sin

pragmatiska uppgift, alltså att vara sekreterare. På samma vis har människor även kunskapsrecept på mänskliga relationer. Dessa recept är till för att lösa rutinmässiga problem och oftast har människan inte mycket intresse av att gå utöver den nödvändiga kunskapen så länge problemen kan lösas (Berger & Luckmann, 1991:57).

6.2.3 Betydelsefulla ytor

Det sociala kunskapslagret särskiljer verkligheten genom olika grader av förtrogenhet. En individ har oftast en komplex och detaljerad kunskap om de sektioner av det vardagliga livet som individen måste hantera dagligen. Men teman som är mer avlägsna tenderar individen har en ganska generell och oprecis kunskap. Om man tittar på ryttaren återigen, så vet hen som sagt hur man rider. Ryttaren har också en god kunskap om hur stallmiljö ter sig och hur man agerar i ett ridhus. Men ryttaren har endast en generell kunskap om hur man betar sig till exempel i en rättegång. Hen vet vad en rättegång är, hen vet generellt också vad advokater och domare jobbar med. Men denna kunskap är inte något så när lika detaljerad och komplex som ryttarens kunskap om hästlivet. Detta beror på att hästlivet är en betydelsefull yta för ryttaren, medan rättegångssalar inte är det (Berger & Luckman, 1991:57)

6.2.4 Språk och symboler

När vi människor försöker uttrycka vår egen subjektivitet har vi en förmåga att objektivera. Detta betyder att vi manifesterar våra uttryck i fysiska ting eller produkter av mänsklig aktivitet. Symboler är ett exempel på detta. I boken ges ett exempel på hur en kniv kan vara ett uttryck för ilska, speciellt om en annan människa kastar den emot dig. Men en knuten näve kan också vara ett tecken på att personen framför dig är arg antingen på dig eller något annat. Människans vardag är full av symbolsystem som vi lär oss att förstå varandra och våra olika subjektiva verkligheter. Även vårt språk är ett symbolsystem som grundar sig i att vi objektifierar våra uttryck i olika lingvistiska symboler (Berger & Luckmann, 1991:49-52).

6.2.5 Samhället som objektiv verklighet

Institutioner är något som vi möts av dagligen i vårt samhälle. Pengasystemet är en institution, och även skolväsendet är det. Dessa ganska så objektiva system är uppbyggda av mänsklighetens tendenser till att falla in i vanor. En vana upprepas och förs vidare till nästa generation och till slut så har den blivit så väl etablerad i samhället att den ses som naturlig. Genom dessa institutioner kan en individ förutse en annan individs handlingar. Kassören på närbutiken kan förutse att jag ska ta upp en tjugolapp när hen säger att varan jag vill köpa kostar 19 kronor. Jag själv kan förutse att när jag har lämnat över tjugolappen kommer kassören ge mig en krona tillbaka, tack vare att vi båda är

väl institutionaliserade i pengaväsendet. Detta ger oss en trygghet i vårt möte och ger oss en möjlighet att utföra flera saker samtidigt utan särskilt mycket energiförlust (Berger & Luckmann, 1991:71).

Sociala, objektiva världar är ett resultat av institutioner. Detta händer när institutioner förflyttas från en generation till en annan. En vana eller tradition lärs ut som en objektiv sanning under tiden som den växande individens inläring av samhällets sociala regler. Den tas därmed upp som en subjektiv verklighet. Denna subjektiva verklighet har i sin tur förmåga att konstruera individen, det vill säga att den producerar en individ specifikt stöpt efter just den verkligheten (Berger & Luckmann, 1991:84).

Inom institutioner skapas roller som spelas av olika aktörer genom att standardisera olika framträdanden. Här spelar även människans kunskapslager roll genom att vi har lärt oss hur till exempel en polis ser ut. Vi har också lärt oss hur en polis ska agera och förhålla sig till olika saker, så som brott. En polis ska ingripa när någon begår ett brott, annars spelar hen inte sin standardiserade roll. Dessa roller, som är en produkt av institutioner och sociala kontexter, är en viktig del i en objektiv värld, i vilket samhället som helst. När en individ spelar sin roll, deltar personen i en social värld. Men genom att ta till sig en roll, blir samma värld dessutom subjektivt verklig för individen (Berger & Luckmann, 1991:91).

Berger och Luckmann (1991:110) diskuterar också vad som legitimerar institutioner och gör dem meningsfulla för oss människor. En av de aspekter som har en avgörande roll är ett symboliskt universum. Symboliska universum är en hög med övertygelser som alla känner till och som har målet att göra institutioner och deras strukturer mer acceptabla och rimliga för individen. Symboliska universum förklarar för individen varför vi gör saker som vi gör dem på, utan att nödvändigtvis grunda sig i en logisk eller vetenskaplig förklaring. Exempel på detta är religion, myter, ordspråk, moraliska motto med mera.

Ett symboliskt universum grundar sig i mänskliga strukturer. Människans hela existens är en redogörelse för vad en människa är. I redogörelsen konstruerar människan också den värld som hen redogör i. I denna process projicerar människan sin egen betydelse in i verkligheten. Symboliska universum vittnar om att all verklighet är betydelsefull för människan och de använder sig också av hela världsalltet för att uttrycka trovärdigheten i människans existens. Detta utgör den längsta räckvidd för hur människan projicerar sin egen betydelse (Berger & Luckmann, 1991:121).

När de symboliska universumen blir ett problem, måste mänskligheten ha någon slags lösning. Detta kallar Berger och Luckmann (1991:123) för universum-underhåll. Det sker oftast vid

generationsskifte eller när två olika samhällen möts. De två parterna konfronterar varandra och bygger upp begreppsmaskiner för att behålla sitt egna symboliska universum. Exempel på detta är religionen i förhållande till den extremt avancerade vetenskapen som finns idag i det moderna samhället.

6.2.6 Samhället som subjektiv verklighet

En individ är inte född som en medlem i samhället. En människa är född med ett anlag för att vara social, baserat på en överlevnadsinstinkt, för att sedan växa och bli en medlem i samhället. Därför finns det ett tillfälle i varje människas liv, där hen är installerad in i samhället och dess sociala samspel. Allt börjar med en primär socialisation som händer i barndomen. Detta är oftast den viktigaste delen av socialisationen och är helt beroende av den omgivning och de personer barnet föds in i. Dessa vårdtagare, i många fall föräldrarna, och deras definition av barnets situation blir dess objektiva verklighet. Vårdtagare, och även syskon och andra närstående personer, förmedlar fram en social värld för barnet och modifierar den efter aspekter så som åsikter om barnuppfostran, egen bakgrund och social status. Barnet tar åt sig dessa aspekter, och blir en produkt av sina föräldrars, eller andra vårdtagares, färgläggning av verkligheten. Denna första värld och verklighetsuppfattning kan vara svår att rubba och vissa delar kan upplevas som omöjliga att förändra (Berger & Luckmann, 1991:151-152).

Sekundär socialisation är en annan dimension av hur en människa lär sig om samhällets strukturer. Det handlar om en slags special kunskap som människan lär sig genom övning och specifika ritualer. Det finns ingen direkt emotionell laddning i sekundär på samma sätt som det finns i primär socialisation. Det är mycket mer komplext att lära sig sekundär socialisation och den påverkas mycket av vad för slags arbete som finns i ett samhälle. Om en by förr behövde fler smeder var det naturligt att skicka sina barn till en smedja där de fick specialisera sig på detta ämne (Berger & Luckmann, 1991:166).

Konversation och identitet är två aspekter som också är viktiga för att förstå samhället som en subjektiv verklighet. Vardagskonversationer är något som ständigt modifierar, upprätthåller och rekonstruerar en människas subjektiva verklighet. En konversation betyder alltså att två eller fler personer samtalar med varandra. Men det är viktigt att påpeka att trots att språket och samtalen är viktiga, pågår det väldigt mycket dold kommunikation i vardagslivet. Många konversationer definierar inte alls den värld vi lever i, utan de utspelar sig snarare i en bakgrund av en värld som tyst tas för given. Men om detta förstås, så är också lätt att förstå hur majoriteten av vardagskonversationerna upprätthåller en subjektiv verklighet. De planlösa konversationerna är de mest intressanta, då de grundas på rutinerna av en ta-för-givet-värld. Spända och icke planlösa

konversationer signalerar snarare ett hot i rutinerna och i vardagen. Dessa konversationer modifierar som sagt även den subjektiva verkligheten genom att olika ämnen tas upp eller släpps, vilket resulterar i att de försvagar eller förstärker vissa aspekter som tas för givet (Berger & Luckmann, 1991:172-173).

Identitet är ett viktigt nyckelelementet i den subjektiva verkligheten. En människas identitet är formad av sociala processer och påverkas av samhällets sociala strukturer. När identiteten är utformad, kan den modifieras, upprätthållas och även omformas av sociala relationer. En individ påverkas som sagt först av sin primära socialisation. Men i mötet med samhället och den sekundära socialisationen kan identiteten förändras, trots att förändringen står i konflikt med den primära socialisationen. En individ kan ha fått höra i hela barndomen att det inte är okej att stjäla, men så hamnar individen i fel sällskap och lär sig helt plötsligt hur man stjälar bilar eller cyklar (Berger & Luckmann, 1991:194-196).

6.2.7 Externalisering, objektivisering och internalisering

Alla dessa grundpelare som Berger och Luckmann (1991) diskuterar mynnar ut i tre nyckelbegrepp. Externalisering, objektivisering och internalisering. Externalisering sker när människan tar sina subjektiva meningar och förflyttar dem ut i den objektiva verkligheten. Genom att de blir en del av den objektiva verkligheten, objektivieras dem och blir i sin tur internaliserade återigen till våra subjektiva meningar. Det hela blir en karusell där det objektiva påverkar det subjektiva och vice versa. De tre begreppen kan sammanfattas i tre meningar. Samhället är en mänsklig produkt. Samhället är en objektiv verklighet. Människan är en social produkt. Alla tre delar motsvarar ett väsentligt gestaltande av den sociala världen (Berger & Luckmann, 1991:78-81).

7. Metod

Det här kapitlet kommer handla om vilken vetenskaplig metod jag har valt att använda för att få ett så bra empiriskt material som möjligt. Jag kommer ta hjälp av boken *Samhällsvetenskapliga metoder* (Bryman, 2011), samt boken *Handbok i kvalitativa metoder* (Ahrne & Svensson, 2011).

7.1. Val av metod och dess förtjänster

Jag har valt att i mitt arbete utgå ifrån en kvalitativ metod. Det är en metod som har växt fram som ett motstånd mot kvantitativ metod. Medan kvantitativ metod handlar mer om att mäta och förklara det som undersöks, så handlar kvalitativ metod om att få en djupare förståelse för undersökningsämnet. I en kvalitativ forskningsmetod kommer forskaren nära den miljön och de människor som man har valt att undersöka. Man får en direkt kunskap och en djupare relation till

det empiriska material man samlar in, vilket kan vara en stor fördel för forskningen. Det finns dessutom en större flexibilitet i metoden som gör att man lättare kan anpassa dess design till det som händer på fältet (Ahrne & Svensson, 2011:17).

Metoden baseras på en induktiv syn på förhållandet mellan praktik och teori, alltså att man drar allmänna slutsatser ifrån enskilda fall. Den kvalitativa metoden har dessutom en kunskapsteoretisk ståndpunkt, vilket betyder att den är mer tolkningsinriktad och baseras på en förståelse av verkligheten på grundval av hur människor i en viss miljö tolkar den (Bryman, 2011:340). En annan ståndpunkt den kvalitativa metoden har är den ontologiska, som är konstruktivistisk och utgår ifrån att sociala egenskaper är summan av ett samspel mellan individer som konstruerar dessa egenskaper. Den sociala verkligheten är alltså inte statisk och åtskild från människorna som lever i den, utan den påverkas lika mycket av individerna så som individerna påverkas av verkligheten (Bryman, 2011:340-342).

Utifrån detta kan jag se att denna metod lämpar sig bäst för mitt syfte. Mitt syfte är som sagt att undersöka verksamheter och de professionella utövarnas erfarenheter och åsikter om att använda hästar i socialt arbete. Jag har alltså i intervjuerna tagit del av de professionella utövarnas tolkning av hur de ser på sitt eget arbete och dess positiva effekter. Detta betyder att den kunskapsteoretiska ståndpunkten i kvalitativ metod genomsyrar denna undersökning. Det betyder också att jag har tagit del av de professionella utövarnas konstruerade syn på mitt syfte, vilket gör den ontologiska utgångspunkten högst aktuell. Jag har dessutom haft en tidsbegränsning för undersökningen vilket gör att jag inte kunde undersöka alla professionella utövaras åsikter i landet. Alltså har jag dragit mina slutsatser från enskilda fall, vilket ger en induktiv syn på undersökningen.

Jag har valt att använda mig av kvalitativa intervjuer för att få svar på mitt syfte. Intervjuer är troligen en av den mest använda metoden inom kvalitativ forskning. I kvalitativa intervjuer är intresset inriktat mot intervjupersonens åsikter och tolkningar, och det är önskvärt att intervjupersonerna rör sig i olika riktningar eftersom det får fram det som de tycker är viktigt (Bryman, 2011:412-414).

Med kvalitativa intervjuer kan en forskare anpassa frågorna efter situationen på ett helt annat sätt än när man är bunden till ett standardiserat frågeformulär. Man kan få beskrivningar av händelseförlopp och situationer som hade varit svårt genom att bara skicka ut en enkät. Dock betyder det inte att man inte kan använda sig av vissa standardiserade frågor, för att kunna jämföra olika intervjuer (Ahrne & Svensson, 2011:40).

Bryman (2011:415) delar in kvalitativa intervjuer i två tillvägagångssätt, ostrukturerad intervju och semistrukturerad intervju. I en semistrukturerad intervju har forskaren en lista över de teman som ska undersökas, oftast kallad en intervjuguide. Men intervjupersonen uppmuntras att

utforma svaren på sitt eget sätt. Frågorna behöver inte komma i den ordningen som intervjuguiden visar, och skulle forskaren komma på andra frågor utöver de i guiden kan de också ställas.

På grund av den flexibilitet och fokus en kvalitativ och semistrukturerad intervju har, passade den bra till det syfte min undersökning har. Jag var ute efter tankar och erfarenheter, och därför behövde jag en öppen intervjuteknik som uppmuntrar till utvecklade svar. Samtidigt var jag inte en van intervjuare, så jag kände ändå att jag behövde en struktur jag kunde falla tillbaka på ifall intervjun skulle ha tappa fart eller spåra iväg. Några av intervjuerna skedde via telefon. Anledningen till detta var att jag hade en begränsad tid och ekonomi som gjorde det svårt att besöka alla mina intervjupersoner. På grund av detta kunde jag inte se alla mina intervjupersoners hållning eller ansiktsuttryck, vilket ökade risken för missförstånd. Detta undvek jag genom att upprepa det mina intervjupersoner sa och på så sätt försäkra mig om att jag förstod. Var det något jag inte förstod bad jag dem att upprepa. På så sätt undvek jag i största mån missförstånd.

7.2. Metodens begränsningar

Jag har redogjort för den kvalitativa metodens förtjänster till mitt syfte, så som dess flexibilitet och fokus på tolkningar och dess mer djupgående karaktär. Men jag är självklart medveten om att det även finns begränsningar i denna metod. Bryman (2011:368) tar upp den kritik som kvalitativa forskare ibland ställs inför. Det brukar nämnas att det är en väldigt subjektiv forskningsform och resultaten menas bli uppbyggda av forskarens personliga åsikter om undersökningen. Det är dessutom svårt att upprepa en kvalitativ undersökning på grund av att den saknar en strukturerad form. I en semistrukturerad intervju som jag har använt mig av kan intervjuguiden användas igen, men det har även kommit upp andra frågor som varit värdefulla för min analys, och det gör det svårt för en annan forskare att få likvärdigt resultat. En annan kritik som både Bryman (2011:369-370) och Ahrne & Svensson (2011:37-38) tar upp är problemet med generalisering. Det är väldigt svårt att generalisera en kvalitativ undersökning på grund av att den oftast görs med fåtal individer. Dessa enskilda fall är svåra att föra över på resten av den relevanta gruppen.

Denna kritik har varit viktig för mig att ha i åtanke. Jag har varit och är medveten om att jag inte kan generalisera mitt resultat på andra professionella utövare i landet än de som jag valt att intervjua. Detta är viktigt i min analys då jag måste klargöra att resultatet endast gäller mina intervjupersoner. Jag har även haft en viss förförståelse och partiskhet eftersom jag själv håller på med hästar och har en åsikt om att det är bra för mig personligen. Detta har jag varit tvungen att ha i åtanke när jag både har intervjuat och analyserat, för att mina egna åsikter inte skulle komma i vägen för analysen. Jag har även dessutom fått vara försiktig med ledande frågor och teman i mina semistrukturerade intervjuer. Jag har velat påverka mina intervjupersoner så lite som möjligt för att

det ska vara deras åsikter och inte mina som kommer fram i resultatet. Eftersom jag har varit medveten om metodens begränsningar har det gjort det lättare för mig att inte hamna i dess fällor.

7.3. Metodens tillförlitlighet

Reliabilitet och validitet är viktiga begrepp inom kvantitativ forskning. En undersökning med hög reliabilitet går att upprepa och får då samma resultat som tidigare visats. En undersökning med hög validitet har i sin tur ett starkt sammanband mellan dess syfte och mätningen av det empiriska resultatet. Alltså svarar mätningen på den fråga som syftet ställer (Bryman, 2011:161-163). Inom kvalitativ forskning är det lite mer komplicerat, eftersom det empiriska materialet inte går att mäta på samma sätt som inom kvantitativ. Man får på grund av detta försöka anpassa dem så gott det går till en kvalitativ metod genom att ta hänsyn till detta. (Bryman, 2011:351-352).

Transparens, eller genomskinlighet, i en undersökning är ett bra sätt att anpassa reliabilitet och validitet till en kvalitativ undersökning och därmed behålla dess validitet. Det är viktigt att forskningen ska kunna diskuteras och kritiseras. Texter som inte går att kritisera tenderar till att inte avslöja tillräckligt mycket om saker som forskningsprocessen. Detta gör att även om de verkar vara vattentäta så förlorar sådana texter sin trovärdighet (Ahrne & Svensson, 2011:52).

Jag har försökt behålla en hög transparens genom hela mitt arbete. Jag har delat med mig av citat från intervjupersonerna. På så vis får läsare en chans att diskutera och kritisera mitt sätt att analysera mitt empiriska material. Jag har dessutom skrivit ärligt om mitt resultat och min analys. På så vis visar jag upp en genomskinlighet och en ärlighet vilket ger min undersökning en högre tillförlitlighet.

Jag har dessutom delat med mig av min intervjuguide, som andra forskare är välkomna att använda igen. I analysen har jag dessutom försökt att påvisa vilken roll jag intog under tiden jag intervjuade, så att senare forskare kan försöka anta samma roll. Därmed ökar reliabiliteten i min undersökning. För att behålla en validitet i undersökningen har jag varit trogen mitt syfte och mina frågeställningar, och har verkligen gjort mitt bästa för att besvara dem med hjälp av mitt material.

7.4. Urval

Mitt syfte är som sagt att undersöka erfarenheter av och åsikter om att använda hästen som hjälpmedel i socialt arbete från personer som gör just det. Därför behövde jag först och främst kartlägga och hitta verksamheter som använder hästen i detta syfte. Under mitt sökande efter tidigare forskning kom jag över en rapport från 2008, om kartläggning av verksamheter som

använder sig av hästar i behandlingssyfte (Håkanson, Palmgren Karlsson & Sandgren, 2008). Här listar författarna verksamheter som använder sig av hästar som hjälpmedel i olika sorters sociala arbeten så som HVB-hem, psykiatri eller LSS. Det beskrivs också vilken målgrupp de riktar sig mot och var i landet de befinner sig. Jag höll mig främst inom Skåne när jag letade intervjupersoner, eftersom det är där jag bor. Jag använde mig då av ett så kallat bekvämlighetsurval. Ett bekvämlighetsurval är när en forskare använder sig av personer som är för tillfället tillgängliga för forskaren (Bryman, 2011:195).

När jag kontaktade personer på dessa verksamheter som rapporten *Kartläggning av verksamheter som använder sig av hästar i behandlingssyfte* (Håkanson, Palmgren Karlsson & Sandgren, 2008) kom jag i kontakt med en person som vidarebefordrade min förfrågan om intervjupersoner till en organisation som heter OHI, organisationen för hästunderstödda insatser. Medlemmarna fick min mejladress samt mitt telefonnummer och på det sättet fick jag kontakt med majoriteten av mina intervjupersoner. Bryman (2011:196) skulle kalla den här metoden ett snöbollsurval, vilket betyder att en forskare skaffar initialt kontakt med ett fåtal respondenter och använder sig av dessa sedan för att etablera kontakt med andra möjliga intervjupersoner.

Angående antalet personer som bör intervjuas i en kvalitativ undersökning, räcker det sällan med en eller ett par personer. Men redan vid sex till åtta intervjupersoner ökar säkerheten att man får ett empiriskt material som är relativt oberoende av vad individerna tycker om till exempel förhållandena på arbetsplatsen eller i ett geografiskt område (Ahrne & Svensson, 2011:44)

Jag ville försöka komma upp i åtminstone sex stycken intervjupersoner. Detta lyckades jag med och fick till och med två personer utöver det. Jag intervjuade dock två personer samtidigt i min sjätte intervju, så resultatet blev sammanlagt sju intervjuer. Mitt önskemål var att dessa personer skulle komma ifrån olika verksamheter, vilket även blev fallet. Mina intervjupersoner kommer från många olika sorters verksamheter, vilket kommer presenteras i resultat och analysdelen. Några av intervjuerna skedde som sagt över telefon, vilket gjorde att jag kunde sträcka mig utöver södra Sverige. Men de intervjuer som skedde på plats var främst inom Halland och Skåne-regionen.

8. Etiska överväganden

Det finns fyra grundläggande forskningsetiska principer en forskare bör utgå ifrån. Vetenskapsrådet (2002:6) nämner dem som informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet.

Informationskravet betyder att man som forskare måste informera intervjupersonerna om vad undersökningen går ut på, på vilket sätt deras intervju kommer att användas och att det är helt

frivilligt att delta (Vetenskapsrådet, 2002:7). Jag informerade mina intervjupersoner om detta redan vid första kontakten via ett mejl. I mejlet förklarade jag mitt syfte med min undersökning och angående frivilligheten så fick de själva välja om de ville ta kontakt med mig för att bestämma tid för intervju.

Samtyckeskravet innebär att intervjupersonen ger samtycke till att forskaren får använda det som sägs under intervjun till sin undersökning. Skulle intervjupersonen vara minderårig krävs även samtycke från vårdnadshavare. Intervjupersonen ska dessutom kunna avsluta intervjun när den vill, och dessutom ändra sig efteråt och be forskaren att inte använda redan inhämtat material (Vetenskapsrådet, 2002:9-10). Jag frågade alltid mina intervjupersoner ifall jag hade deras tillåtelse att spela in intervjun innan jag satte igång inspelningen. Alla intervjupersoner gav sitt samtycke att bli inspelade. Jag har dessutom frågat om mina intervjupersoner ifall de ville nämnas vid namn i uppsatsen. Samtliga har gett mig tillåtelse att använda deras namn. Men vid senare eftertanke tog jag beslutet att avidentifiera min intervjupersoner ändå med hänsyn till deras brukare. Om jag skulle välja att skriva ut mina intervjupersoners namn finns det en risk för att även brukarnas identiteter rubbas. Därför har jag alltså valt att inte nämna några namn trots att mina intervjupersoner själva inte hade något emot det. Avidentifiering har även skett då intervjupersonerna nämnt ett namn på en person som jag inte haft kontakt med.

Konfidentialitetskravet innebär att all information som inhämtas ska skyddas med konfidentialitet. Forskaren har tystnadsplikt och får därmed inte sprida informationen vidare till andra parter. Allt material ska dessutom avidentifieras i undersökningen på ett sådant sätt så det inte går att utläsa vilka personer som har deltagit i undersökningen (Vetenskapsrådet, 2002:12). De inspelade intervjuerna och transkriberingen har jag endast använt till denna undersökning. Efter att jag har transkriberat ner intervjuerna har jag raderat det inspelade materialet..

Sista kravet som nämns är nyttjandekravet. Detta betyder att forskare endast får använda det material som samlas in till det ändamål som är överenskommet med personerna som deltar i undersökningen. Materialet får inte heller användas till kommersiella eller icke-vetenskapliga syften (Vetenskapsrådet, 2002:14). Jag har som sagt raderat allt material som ej behövs efter att undersökningen avslutades. Allt material som samlats in har endast använts för att besvara mitt syfte för den här undersökningen.

Det finns även ett krav på att forskare har ett ansvar för att skydda individen. Personerna som deltar i en undersökning får inte utsättas för psykisk eller fysisk skada (Vetenskapsrådet, 2002:5). Eftersom jag har främst varit intresserad av mina intervjupersoners yrkesmässiga erfarenheter och åsikter och inte deras privatliv, kan jag inte se att det funnits någon risk för varken psykisk eller fysisk skada. Mina intervjupersoner har fått välja själva ifall de ville svara på mina

frågor, och ingen har valt att inte besvara någon fråga. Hade en sådan situation uppkommit hade jag självklart respekterat detta utan följdfrågor.

9. Resultat och Analys

Sist men inte minst följer en integrerad resultat och analysdel av mitt empiriska material. Allt slutade med 7 intervjuer på ca 30 minuter, då intervjupersonerna 6 och 7 kom från samma verksamhet och intervjuades samtidigt. Intervjuerna med intervjupersonerna 1, 2 och 3 utfördes via telefon, medan 4, 5, 6, 7 och 8 utfördes på platsen för verksamheterna. Fyra av verksamheterna är privatägda företag eller ideella föreningar, och de andra ägs antingen av staten eller kommunen.

9.1. Verksamheterna och arbetssättet

9.1.1 Den ridande skolkuratorn

Den första intervjun skedde över telefon och var med en skolkurator (IP1) på ett gymnasium i Västra Götaland. Kuratorn har en socionomutbildning i grunden, men har även gått en utbildning på 25 högskolepoäng som hette Användning av häst i vård och socialt arbete. Denna utbildning bekräftade IP1 tankegångar om att hästar och ridning borde vara något positivt för hennes brukare.

”Ah, juste! Jaa, det var så det började, med invandrarna, och så hade jag nån teori och det fick jag bekräftat sen genom utbildningen att det är väldigt bra att använda sig av -----, så att ungdomarna kan... Dom är ju... rätt så sårbara när de kommer och har svårt att lita på andra människor och så. Och då kan man börja lita på andra människor igen via djuren, hästen då.” - IP1

Hon jobbar främst med elever från IM-programmet, som är ett introduktionsprogram för personer som behöver läsa upp sina betyg för att bli behöriga till gymnasiet. Men hon har även haft kontakt med nyanlända ungdomar som också fått följa med ut till stallet. Dessa elever har fått en möjlighet att tillsammans med kuratorn åka ut till en ridskola. IP1 benämnde detta som en motiverande insats för eleverna, och där får de ta hand om hästarna, borsta och sadla och träna, för att sedan rida ut på en runda där de har samtal om det som är relevant just för den dagen.

9.1.2 Pilgrimsritter

Min andra intervju skedde också över telefon, med en präst (IP2) som arrangerar pilgrimsritter. Hon blev ombedd att arrangera pilgrimsvandringar i samarbete med Svenska Kyrkan. Detta ledde sedan

även till att hon började arrangera pilgrimsritter. Hon har själv en bakgrund inom ryttarvärlden. Det fanns mycket liknelser mellan vandringarna och ritterna. Båda aktiviteterna skedde i naturen och båda grupperna åt ute. Den enda skillnaden som fanns var umgänget med hästarna, vilket IP2 upplevde hade en effekt på deltagarna. Hästarna hade enligt IP2 en stor betydelse för deltagarna. Detta har i sin tur givit resultatet att ritterna har fått fortsätta. IP2 har varit ute och ridit tillsammans med många olika personer. Hon nämner ett samarbete med KRIS, kriminellas revansch i samhälle. Hon har även ridit tillsammans med kvinnor med missbruksproblem samt kvinnor utsatta för sexuellt våld.

”Ibland på morgonen då kan vi starta ibland med att alltså vi har en samling och sen så har vi ett typ av tema under dagen som kan vara vad som helst till exempel närvaro, tilliten eller något typ av tema då. Sen så rider vi, och då försöker vi rida en del av dagen i tystnad. Därför att eeh.. Jag tänker att det är så här att om man pratar hela tiden så dels så hinner man inte tänka något och så är man inte fokuserad på ridningen och så hör man inga fåglarna som kvittrar.” - IP2

Riterna kan se annorlunda ut beroende på vad det är för individer. Ibland handlar det om en dags umgänge med hästarna, men hon har även åkt till Bulgarien i en vecka tillsammans med mödrar som har barn med särskilda behov. Då var det mycket fokus på att deltagarna bara skulle ta det lugnt och ta hand om sig själva, eftersom det var en grupp vars hemmiljö var stressig och ansvarskrävande. I andra fall, då det bara handlar om en dags ridning, så har gruppen bestämt ett tema på morgonen när de träffas, som de försöker tänka på under ritten. Det kan vara teman som närvaro eller tillit, och de försöker rida i tystnad så att deltagarna verkligen ska fokusera på hästen och sin omgivning.

9.1.3 Kontaktperson och stödinsatser med hästar

Den tredje intervjupersonen (IP3) är egenföretagare och använder sina hästar främst till ponnyridning. Hon är själv intresserad av begreppet hästunderstödd terapi och hade velat arbeta med detta på en professionell basis. Men detta har varit svårt att genomföra som profession och därför har hon fått gå via landstinget och hjälpa individer via ett kontaktmannaskap istället.

”Tanken med hästunderstödd terapi är ju att man ska kunna ha uppföljande möten 10 gånger på raken. Att de kommer två timmar och där man jobbar mer strukturerat och så. Men jag tänkte här i

mellansverige har vi haft lite svårt med kommunen att sälja in det. Dom ser ju att det är bra. Som med dom här tjejerna jag har jobbat med så har de ju sett resultat. Och då kan de ju tycka att det är jättebra. Men sen det här med att tjejerna ska komma flera gånger i veckan och vi ska ha det som ett behandlingsarbete, det har vi haft jättesvårt med.” - IP3

Hon har främst jobbat med unga tjejer med någon form av självskadebeteende. IP3 har tidigare i hennes liv jobbat på behandlingshem, så hon har erfarenhet av denna slags problematik. I två år har IP3 varit kontaktperson till en tjej som var självmordsbenägen men som inte är det längre. Istället för att fika eller gå på stan som många andra kontaktpersoner gör, hämtar hon upp tjejerna och åker ut till IP3s gård istället. Där får de mocka, borsta och ta hand om hästar samt rida ibland. Under tiden så kan de samtala om de olika saker som dyker upp.

Men förutom kontaktmannskapet har IP3 även haft olika stödinsatser inom LSS placerade på hennes gård. Hon berättar om rullstolsbunden, autistisk pojke som har fått komma och rida och borsta på hennes hästar. Hon berättar att arbetet i de situationerna handlar mest om kontakten med djuren än om ridningen eller terapi.

9.1.4 Ridlärare för alla

På en ridskola i södra Sverige finns det 800-900 medlemmar. Detta betyder drygt 600 uppsittningar i veckan fördelat på ett 30-tal hästar och ponnys. Ungefär 10% av dessa medlemmar har någon form av funktionsnedsättning och rider därmed i specialgrupper. Det finns grupper med personer som främst behöver fysisk hjälp, till exempel rullstolsbundna . Dessa personer kan ha svårt för att hålla sig själva upprätta och brukar få rida något som kallas tandemridning. Då sitter det en person bakom dem på hästen för att hjälpa till med balans och sits. Men det finns också en grupp som är mer så kallad fritidsridning. Där rider barn och vuxna som är i ett uppenbart behov av extra stöd och hjälp. Ridläraren (IP4) kräver ingen diagnos i denna gruppen utan hon vill veta vad eleverna behöver för stöd i en ridsituation. IP4 anställer dessutom något som kallas en fadder, som är en person som hjälper eleven med att göra i ordning hästen innan och efter ridlektionen. Detta betyder att eleven inte behöver ha med sig en assistent eller anhörig, utan kan komma och få vara själv i stallet.

”Ja, och vi har en och samma person under en längre period. Så många av faddrarna hämtar vi ifrån våra egna ridskoleelever. 15 år ska dom har fyllt för att få jobba. Men dom ska vara duktiga på att hantera hästar och dom ska vara intresserade av att jobba med sånt här så klart.” - IP4

Ridskolan har dessutom ett samarbete med barnhabiliteringen i kommunen. Det yttrar sig på det viset att ridläraren och hennes medarbetare sköter hästarna och ridningen, medan sjukgymnasterna sköter själva behandlingen av patienterna. IP4 var väldigt noga i intervjun med att påpeka att varken hon eller hennes medarbetare sköter någon form av behandling i något avseende. De är endast där som hippologer och hästskötare och som säkerhetsansvariga. De har även personer med LSS-beslut som kommer till stallet som en daglig verksamhet, och då är deras stödassistenter eller vårdare med som stöd, medans ridläraren sköter även här hästbiten och säkerheten.

9.1.5 Rehab bland djur och natur

På en gård i västra Sverige bor och jobbar nästa intervjuperson (IP5). Hennes verksamhet riktar in sig på rehabilitering och god hälsa i en naturlig miljö. Oftast handlar det om arbetsrelaterad utmattnings, men IP5 har även haft klienter med en bakgrund av både missbruksproblem och ätstörningar.

”Och det här med att gå ”rundan” som vi brukar kalla det, sköta om djuren då. Det är det första som vi brukar göra. Och dom som vill följer med mig och dom andra stannar kvar, kanske förbereder lunch eller nått annat eller kanske börjar med ullen. Alltså nu är det ju mest ull och djuren, för trädgården har ju gått till vila. Eller bara gå en promenad eller så också undrar jag om vi ska ta en tur med häst och vagn, och då så kan de förbereda lunch medans vi förbereder hästarna.”

Klienterna får alltså hjälpa till med de diverse sysslor på gården. Detta gör de tillsammans med IP5 och hennes två medarbetare, en socionom med utbildning inom KBT samt en medarbetare som inte har någon utbildning, men är enligt IP5 en ”naturbegåvning” när det kommer till djur och natur.

Fokuset för verksamheten enligt IP5 är glädje och att främja den goda hälsa istället för att fokusera på det sjuka. När det gäller hästarna och deras effekt på människans välmående, så har IP5 ett personligt intresse. Hon håller på att utbilda sig till certifierad ridterapeut, och vill så småningom även bedriva en verksamhet där personer med neurologiska sjukdomar så som cerebral pares kan komma och få rida. Just nu är hästarna inte en jättestor del av verksamheten, men IP5 har ändå upplevt att vissa av hennes klienter tyr sig till hästarna och mår bra av deras närvaro.

9.1.6 Hästar och slutenvård

Nästa verksamhet jag besökte var ett behandlingshem för flickor med missbruksproblem, psykosociala problem och självska debeteende i åldrarna 15-21. Detta är en låsbar enhet och flickorna som kommer dit är dömda för tvångsvård. Under dessa omständigheter är det svårt att få utrymme för fritidsaktiviteter. Flickorna är aldrig utanför avdelningarna själva, och gör sällan någon form av gruppaktivitet. Därför är stallet och hästarna, som ägs av behandlingshemmet, ett andningshål i en mycket sluten vardag. Jag intervjuade två personer på denna verksamhet, en arbetsledare (IP6) samt en medarbetare (IP7) som höll främst i hästverksamheten.

Hästar har det funnits länge på behandlingshemmet. Tidigare fanns det personal som var anställda främst som tog hand om markservicen i stallet. Detta fungerade som en slags praktikplats för personer som arbetsförmedlingen finansierade.

”...Och sen bestämde vi oss för att nej, vi måste göra något annat med hästverksamheten. Vi måste kunna använda stallet som praktikplats för våra tjejer. Och vi måste ha en person som kan ha tjejerna med sig och som kan någonting om hästar.” - IP6

De ville ha en person som kunde vägleda brukarna i stallet och som kunde lära ut saker om hästarna. Denna vilja ledde till att de anställde IP7 som är utbildad hippolog. Hästverksamheten är frivillig men brukarna har en möjlighet att lägga in det i deras skolschema. Eftersom många av brukarna inte har en avslutad grundutbildning, finns det en möjlighet för flickorna att avsluta den på behandlingshemmet. När det kommer till hästverksamheten så varierar det hur ofta och hur länge de är där. Enligt IP7 finns det de som är där hela förmiddagar eller eftermiddagar, samtidigt som det finns de flickor som endast är där en timme i veckan.

9.1.7 Ridterapi och ätstörningar

Den allra sista intervjun jag gjorde var med en sjuksköterska (IP8) på en landstingsägd verksamhet som utför ätstörningsvård. Huvuddiagnoserna är anorexi och bulimi och IP8 jobbar på dagavdelning. Verksamheten har även öppenvård och slutenvård, men ridterapi sker endast på dagavdelningen. Patienterna kommer in måndag till fredag och majoriteten av behandlingen går ut på att lära sig att äta normala måltider. Patienterna äter därför frukost, lunch och mellanmål på avdelningen, och får dessutom hjälp med att planera måltider hemma. Utöver detta får patienterna obligatoriska gruppbehandlingar så som bildterapi, matlagingsövningar, mindfulness-övningar och de har även en samtal och dramagrupp tillsammans med en socionom och en dramapedagog.

”Ridterapi är alltid frivillig, det är den enda gruppen som är frivillig då. Men där är vi ändå lite pushande. För att vi har sett så mycket bra effekter av dom som har varit lite tveksamma. Som man har sett på dom att dom ändå har varit lite intresserade och lite nyfikna och så.”- IP8

Ridterapi är alltså inte obligatorisk som många av de andra aktiviteterna, men IP8 och hennes medarbetare försöker ändå motivera tveksamma patienter till att delta. Även patienter ifrån de låsta avdelningarna kan få följa med, men kravet är att de då ska ha uppnått åtminstone 18 på BMI-skalan.

Dagen brukar börja med att patienterna äter frukost på dagavdelningen åker de iväg tillsammans med IP8 och hennes medarbetare som är sjukgymnast. Därefter åker de iväg till en hästverksamhet som använder islandshästar till turridning. Där tar de hand om hästarna, borstar och sadlar och tränar, sedan rider de ut i ca 1,5 timme. När ridturen är slut så avslutar de med att äta lunch på plats, för att sedan åka tillbaka till avdelningen. Under ridturen försöker de vara så tysta som möjligt, just för att patienterna ska kunna vara så närvarande som möjligt på sina hästar. Då handlar det både om mental närvaro samt den kroppsliga närvaron.

9.1.8 Reflektioner om verksamheterna

Det går att se både likheter och skillnader i hästarnas betydelse och arbetssättet kring dem bland verksamheterna som undersökts. Majoriteten säger att de använder hästarna främst i ett berikande syfte för utsatta grupper. Både ridläraren (IP4) och de anställda på behandlingshemmet (IP6 och IP7) var noga med att poängtera att hästarna inte används som någon behandling i den bemärkelsen att umgänget med djuren hade något mål att rehabilitera eller bota. Samtidigt så uttrycker IP7 sig så här:

”Men så ja vi har ju valt att inte ha någon terapi med hästarna utan mer som en fritidsverksamhet. Sen kan man väl säga att hästarna är egentligen de duktigaste terapeuterna här.”

Detta citat tyder på att det finns ett önskemål och kanske rent av en vetskap om att hästarna faktiskt har en terapeutisk inverkan på brukarna. Men svårigheterna verkar ligga i hur man ska dokumentera och visa konkreta bevis på dessa effekter. Även i den tidigare forskningen är resultaten relativt abstrakta när det kommer till de mentala effekterna. Det handlar mycket om motivation och tillit,

och så som Burgon (2014:192) berättar om ungdomarna i riskzonen så blev hästarna ett verktyg för dem att uttrycka sina känslor samt även lära sig att kontrollera dem. Allt detta handlar om personers upplevelser, vilket är svårare att bevisa och även att strukturera.

När det kommer till de fysiska effekterna av ridning och hästar, som sjuksköterskan (IP8) på ätstörningsenheten håller på med främst, är det lättare att visa på ett evidensbaserat resultat. Det beskrivs i fallstudien om pojken med cerebral pares (Drnach et al, 2010:1005) att ridning gav en direkt påverkan på pojkens bäckenstyrka samt balans. På samma sätt kan IP8 lättare bevisa att ridningen är bra för patienterna eftersom de har en sjukdom som yttrar sig fysiskt. Detta resulterar i att ridningen ses mer som en insats och en behandling inom ätstörningsenheten, till skillnad från vad ridläraren och personalen på behandlingshemmet vågar påpeka.

9.2. Brukarna

Nästa del av uppsatsen ska handla om mina intervjupersoners brukare. Det är en stor variation av åldrar på verksamheternas brukare. Skolkuratoren (IP1), kontaktpersonen (IP3) och ungdomshemmet (IP6 och IP7) är de som främst arbetar med ungdomar. De andra verksamheterna har ingen direkt åldersgräns utan där är problematiken det som styr. Kön på brukarna har inte varit något jag har lagt så mycket vikt på i min undersökning. Dock kan jag ändå se ett tydligt mönster av att det mest är flickor eller kvinnor som verksamheterna har som brukare. Ungdomshemmet hade såklart endast flickor på sina avdelningar eftersom det var deras målgrupp. Men som sagt har detta inte varit relevant i min undersökning.

9.2.1 Patienter, elever och deltagare

Mina intervjupersoner hade alla lite olika namn på sina brukare. Sjuksköterskan (IP8) kallade sina för patienter, ridläraren (IP4) sa elever och prästen (IP2) använde ordet deltagare i intervjuerna. Anledningen till dessa olika namn verkade bero på vilken arbetsbeskrivning intervjupersonerna har samt vad verksamhetens mål är. Sjuksköterskan (IP8) jobbar inom vården och påverkas av att ha vistas i den omgivningen. Hennes uppgift är dessutom att behandla, vilket gör att ordet patient är högst relevant. Ridläraren är utbildad i att lära ut. Och även om vissa av brukarna på ridskolan inte alltid är där för att lära sig att rida, utan mer i ett behandlande syfte, är det hennes roll i sammanhanget och ordet "elev" blir naturligt för henne.

Enligt Berger och Luckmann (1991:91) finns det fullt av roller i den sociala världen. De är en produkt av institutioner och sociala kontexter. Dessa roller spelas utav olika aktörer som tillskrivs olika egenskaper på grund av deras skådespel. Genom att spela sin roll, blir dessa egenskaper också del av aktörens subjektiva verklighet.

Genom att säga ”elever”, ”patienter” eller ”brukare” för den delen, så tillskrivs vissa egenskaper hos individerna. Även om intervjupersonerna möts i stallet på ett annat sätt än till exempel i ett samtalsrum, så är ”eleven” alltid en elev och ”patienten” alltid en patient. Frågan är hur detta påverkar relationen mellan professionell utövare och brukare. Det som kan vara problematiskt är att vid vissa tillfällen uppfattas personalen som jämlik med brukarna. Men i andra fall så måste till exempel sjuksköterskan gå tillbaka i sin auktoritära roll och styra hur brukaren ska äta. Catharina Carlsson et al (2015:25-28) skriver som sagt att hästen kan användas som ett sätt att skapa en mer äkta relation mellan personal och brukare. Men här syns det en eventuell risk för en motsägelse i viljan att bygga upp tillit och en trovärdig relation med brukaren och ändå i det långa loppet upprätthålla en distans mellan yrkesmänniska och brukare. Om en distans upprätthålls och egenskaperna för en brukare tillskrivs, blir detta en subjektiv verklighet för individen. Individen är inte längre en individ, utan istället allt vad en brukare innebär. Om detta sker får de professionella utövarna alltså motsatsen till den äkta relation som vill uppnås. Detta kan i slutändan hindra den äkta relation mellan professionell utövare och brukare som hästen är där för att förstärka.

9.3. Umgänget med hästen

På detta temat har mitt resultat sett ganska så likvärdigt ut. Frågorna ”Vilka delar av umgänget med hästen anser du gynnar dina brukare mest?” och ”Vilka betydande resultat ser du hos dina brukare?” har främst dominerat denna kategori. Svaren på dessa frågor har gjort att jag kunnat sammanställa fyra betydande aspekter som umgänget med hästen har hos intervjupersonernas brukare. Dessa aspekter är följande:

- Tillit
- Hästen som metafor
- Motivation/Engagemang
- Närvaro/Trygghet.

9.3.1 Tillit

IP2 pratade om att vissa av deltagarna på pilgrimsritterna har haft brist på tillit i sina liv. Detta resulterade i att personerna hade svårt att känna tillit till både sig själv och till hästen i början av ridturen. Men efter några timmars ritt så började de öppna upp sig och släppa taget om sin sköld. I ridningen som de utför, när de rider i ovan terräng och ibland också med långa tyglar, måste deltagarna lita på hästen och släppa kontrollen, annars fungerar inte samarbetet.

IP1, skolkuratorn, benämnde också tillit som en aspekt, men hon syftade på att umgänget med hästen hjälper snarare brukarnas tillit till henne.

”Aaah, tilliten jaa, dom kom jätteofta till mig. Likadant med dom här.. Alltså tjejerna som kommer från IM, dom har ju ofta haft mycket social problematik eh med sig. Och dom.. Ah dom litar på mig på ett annat sätt. Dom söker ju upp mig även på skolan när det varit svårt en dag. Ah.. Dom har ett annat förtroende. Som vi kan jobba utifrån då. Och lösa andra problem.” - IP1

Stallet verkar bli en mycket mer avslappnad miljö än till exempel ett besöksrum, och på så vis får ungdomarna ett annat förtroende för kuratorn, vilket gör att hon kan jobba med dem utifrån det och lösa andra problem i ungdomarnas liv.

”Vi går ut och mockar i hagarna ibland och då kallar vi det bajsterapi, det brukar vi skojsa om, haha. Och det är faktiskt en utav de sakerna som de uppskattar väldigt mycket. Att vi bara är ute i hagen och mockar och hästarna går runt omkring. Och vi pratar. Jag tycker det är mycket lättare att nå dem där än att sätta sig i ett enskilt rum och prata och behöva titta varandra i ögonen.” - IP3

Detta citat är också ett exempel på hur man kan jobba med tillit i hästsammanhang. Det kan liknas med det som tas upp i Carlsson et al (2015:329-339) artikel om hästunderstött socialt arbete. Där beskrivs det som sagt hur hästen blir en ram för interaktion mellan klienter och personal och på så vis förstärker klienternas förtroende för personalen. På samma sätt berättar mina intervjupersoner att de har lyckats hitta en väg genom hästen till sina brukare. Det blir ett mindre spänt möte och man slipper ha ögonkontakt. Men vad är det som gör att förtroendet förstärks bara genom att det finns ett djur inblandat? Carlsson et al (2015:329-339) menar som tidigare nämnts att det är personalens öppenhet med att även de kan misslyckas i till exempel ridningen som gör relationen mer lättsam och dynamisk. När det kommer till lättsamheten kan man tyda detta i IP3s ”bajsterapi”. IP3 och hennes brukare har en uppgift att fokusera på; hagen måste mockas. I och med att detta är det främsta fokuset så blir situationen inte så allvarlig, vilket gör det lättsammare att komma in på lite tuffare ämnen. Har brukaren dessutom redan utvecklat ett förtroende för IP3 så blir denna ”bajsterapi” ännu mer effektiv, eftersom brukaren känner sig trygg både i situationen och tillsammans med IP3.

9.3.2 Hästen som metafor

”Jag minns bara en tjej som reflekterade över ridvägarna och och red först då. Det blir ju prat om allt möjligt. Ah, jag har aldrig tagit ledningen för någonting och jag brukar alltid jobba bakom de andra sa hon. Och såna saker.” - IP1

”Vi hade ju en tjej här som inte pratade, sa inte ett enda ord, och som hade ridit innan... Och då sa jag till henne att du behöver inte prata med mig, men jag hoppas att vi kan prata senare. Men hästen tycker nog det är väldigt konstigt att du inte säger någonting. För han är van vid att ryttaren säger någonting då och då. Bra. Och så, eller nej om det inte är bra och så. Det dröjde inte många minuter förrän hon sa bra därnere (pekar på ridbanan), duktig kille. Munnen kom igång. Hon var helt förstenad i käkarna men hon började prata med hästen.” IP5

Båda dessa citat visar på hur hästen går att använda som metafor för att hjälpa brukaren i dess resterande liv. Botros et al (2013:24) använder sig som sagt av EAGALA-modellen i studien om hästars påverkar på överlevare av sexuella övergrepp. Övningarna med hästarna försöker spegla brukarnas liv och genom att se det genom hästen blir det lättare för dem att ta tag i det som man vill ändra på.

Berger och Luckmann (1991:49-52) diskuterar i sin bok om hur viktigt olika symboler är för oss människor. Vi manifesterar våra subjektiva uttryck i produkter av mänsklig aktivitet för att göra det mer förståeligt för våra medmänniskor. Sociologerna diskuterar också hur en människas identitet påverkas av den sociala världen. En individs identitet kan både upprätthållas och förändras av påverkan från sociala processer. Även ifall den primära socialisationen ser ut på ett visst sätt, kan den sekundära socialisationen ge en helt annan karaktär till en individs identitet (Berger och Luckmann, 1991:194-196).

Detta verkar även vara fallet med dessa två brukare som framställs i de båda citaten. Det första citatet handlar om ledarskap och hur brukarens identitet har förändrats tack vare ridningen. Vad som kan tolkas av kontexten så har flickan i första citatet varit påverkad av hennes första, primära socialisation. Hon var ingen ledarfigur, utan hade lärt sig att andra tog den rollen. Men genom den sekundära socialisationen som hon upplevt i samband med ridningen och hästarna så har hennes identitet förändrats. Hästen blev en symbol för denna karaktäristiska förändring i flickans beteende och därmed en symbol för flickans förändrade subjektiva verklighet. Rituren i sin tur blev en metafor för hur flickan axlade denna förändring.

I det andra citatet porträtteras en liknande process. I situationen fungerar inte flickans

identitet och verklighet för att hon ska lyckas med det hon vill. Hon måste förändra sin identitet för att uppnå en bra relation med hästen. Detta motiverar henne till att ändra sin identitet och faktiskt börja prata igen, och därmed blir hästen även här en symbol för flickans nya subjektiva verklighet.

9.3.3 Motivation/Engagemang

”Generellt sätt så har dom inga fritidsintressen. Har dom haft fritidsintressen en gång i tiden så har dom oftast gett upp det. För dom har ju oftast missbruk, alltså dom har ju väldigt svår problematik och det ska väldigt mycket till innan dom kommer hit. Det är snäppet före fängelse kan man säga, så att får man då ett intresse åt ett annat håll så är det ju liksom guld värt” - IP6

IP6 jobbar som sagt på en låst avdelning som är en slags sista utväg för brukarna. De har ofta destruktiva beteenden och inga direkta fritidsintressen. Men IP6 menar alltså, som kan ses i citatet, att genom att ha hästarna som ett alternativ kan det kanske tändas ett intresse hos brukarna som kan hjälpa dem ut ur detta destruktiva beteende.

”Och att hon är viktig för någon. Hästarna, dom dömer ju inte ut henne vem hon är eller vad hon gör. Sen får hon ju ta en hel del ansvar. Nu har vi ju kommit så pass långt att hon får ta mycket ansvar. Och hon känner att äntligen i mitt liv får jag ta ansvar och att jag klarar av det ansvaret. Hon äter bra. Hon är trött på kvällarna, och hon går och lägger sig i tid och kommer upp ur sängen på morgonen. Och nu i dagsläget så är hon faktiskt här ute fem dagar i veckan. Skolan har gjort det som en praktik då också, just för att det här är det hon mår bra av. Det har gett så många ringar på vattnet också. Hon har en varaktig relation, dom börjar prata om samboförhållanden liksom. Alltså från att har plockat upp en tjej från två år sedan som var så självmordsbenägen och legat inne på BUP flera gånger.” -IP3

”Det första jag ser är ju att ljuset tänds i ögonen. Det är ju inte mätbart, men jag ser det. Jag ser när det händer. Och det är att man tar tag, börjar föreslå saker, börjar äta. Intressera sig. Man är sugen på att göra någonting. Nu var det längesen vi var vid sjön, och då har man ju en längtan. Man börjar känna efter, vad vill jag. Allt det där märker jag ju.” - IP5

Motivationen till att gå ut och träffa sin favorithäst, engagemanget i ridningen eller i hästarnas välmående, verkar vara en aspekt som leder vidare till motivation för annat. Burgon (2014:192) skriver i sin studie att deltagarnas fosterföräldrar kunde se en skillnad i hur barnen

reglerade sitt humör. För att umgås med hästarna på bästa sätt var de tvungna att lära sig att reglera det, annars kunde de skrämra djur vid ett vredesutbrott eller om de viftade med armarna. Umgänget med hästarna blev alltså en motivation till att behålla lugnet och harmonin.

På samma sätt verkar hästarna enligt mina intervjupersoner ha fungerat för deras brukare. Motivationen till att ta ansvar och att ändra på ett destruktivt beteende ligger i intresset av att umgås med hästarna på ett så bra vis som möjligt. Det tänds ett intresse i början när brukarna får hälsa på hästarna. Detta intresse kan växa till något större och bli till sist en motiverande anledning till att till exempel sluta med ett självskadande beteende.

9.3.4 Närvaro/trygghet

”Plus att du inte blir dömd. Hästen dömer ju ingen. Du är människa, det spelar ingen roll vad du har för bagage.” - IP4

Hästens förmåga att leva i nuet, och inte bry sig om vad som har hänt i det förflutna, verkar vara något som intervjupersonerna har märkt att det har effekt på brukarna. IP8, sjuksköterskan på ätstörningsenheten, är själv utbildad mindfulnessinstruktör och berättade att de brukar försöka vara tysta under ritturerna just för att brukarna ska vara i nuet. Samma sak är det på pilgrimsritterna med IP2, där försöker de också vara tysta och lyssna och bara vara. Även IP6 på ungdomshemmet sa att det är viktigt för flickorna att få komma ut i stallet och bara vara. Hon sa att där slipper de tänka så mycket och kan slappna av.

Stallmiljön överlag är en plats där det ska vara lugnt och ljudnivån ska vara låg. Hästar är lättskrämda varelser och därför är det viktigt för säkerheten att det inte är mycket spring och skrik. Kanske är det denna slags institution som gör stallet till en ganska så stressfri miljö? Om man tittar på stallmiljö ur ett socialkonstruktivistiskt perspektiv så är den konstruerad, men inte av människan i huvudsak. Berger och Luckmann (1991:71,78) pratar om hur samhället är en mänsklig produkt och även hur institutioner är skapade av människans vanemässiga beteende. Stallmiljön är en institution skapad av människans syfte att använda hästen som transportmedel eller arbetskamrat. För att detta samarbete ska fungera har människan i skapandet av denna institution fått anpassa miljön efter hästens behov. Stallet ska vara en lugn och harmonisk plats för att relationen ska bli så bra som möjligt. Denna miljö kan vara positiv för någon som är stressad eller har ångest så som vissa av mina intervjupersoners brukare. Hästen kräver ett lugn och ett fokus hos människan för att kommunikationen ska fungera, och om man som brukare vill lyckas i denna kommunikationen så

måste man rätta sig efter detta krav.

9.4. Riskerna och kritiken

Något som är viktigt för att en teori, en behandlingsform eller en metod ska kunna utvecklas på bästa sätt, är att den får konstruktiv kritik om dess brister och tillkortakommande. Dessutom är risker något som finns i alla former av socialt arbete, då vi jobbar med människor som kan komma till skada, både fysiskt och psykiskt. På grund av detta valde jag att fråga mina intervjupersoner ifall de har upplevt kritik eller risker i sitt arbete med att använda hästar i socialt arbete.

9.4.1 En dyr och farlig terapeut?

”Alla tycker det är jättebra, men ingen vill betala. Så är det.” - IP5

”...Alltså, det tar ju lite tid. Det tar ju två personal i anspråk och vi åker iväg i flera timmar. Men kritik, vi får så bra resultat och pratar så gott om det så jag tror. Det är i så fall om det har varit för få patienter. Då har vi känt, hur många patienter ska vi ha och lägga två personal på och så. Så det kan vara den kritiken om det är för få patienter. Men det är inte ofta utan vi brukar få ihop det.” - IP8

”Ja, att det kostar pengar i förhållande till vad det är. Och det tar upp en lärartjänst och lite sånt. Men annars så är det faktiskt väldigt positivt. Jag tycker att det är många socialsekreterare som tycker att det är bra. Och det är många, väldigt många kvinnor som är socialarbetare som har en hästbakgrund.” - IP6

Citaten sammanfattar i princip svaret på frågan om intervjupersonerna har upplevt kritik mot sitt arbete med hästar som hjälpmedel i socialt arbete. Det är ingen av mina intervjupersoner som upplevt direkt kritik mot att använda hästar i socialt arbete. De flesta i mina intervjupersoners omgivningar är positiva till att djur har en bra påverkan på brukare av socialt arbete. Men det är kostnaden som är problemet.

Jag ställde även frågan ifall mina intervjupersoner har upplevt några risker i arbetet med att använda hästar som hjälpmedel. Majoriteten svarade att det finns en skaderisk i allt arbete med hästar. Vissa tycker att hästar och ridning är för farligt för att användas i socialt arbete.

”Risken är ju att dom kan skada sig.” - IP6

”Mhm. Alltså håller man på med hästar är det ju alltid en risk.” - IP1

”Ja men risken är ju att det är levande djur, så att det kan ju hända olyckor. Ähm och särskilt om det är en väldigt rädd patient. Det har ju hänt, olyckor för några år sedan. Det var ju en som trilla av och skadade sitt knä. Men jag tror att dom fick lov att galoppera då. Så det har vi slutat med.” - IP8

Men hur påverkar påverkar riskerna och kritiken hur de professionella utövarnas ser på sitt eget arbete? Berger och Luckmann (1991:78-81) skriver om internalisering som handlar om hur individer införlivar andra människors subjektiva meningar i sin egen subjektiva verklighet. Detta kan ske och har eventuellt skett för mina intervjupersoner. Om de upprepande får höra hur dyrt och farligt det är med hästar som hjälpmedel, kan det hända att deras syn på deras eget arbete förändras. En väg att gå är att helt och hållet internalisera andra människors uppfattning om hästar som hjälpmedel. Detta kan leda till att de inte längre tror på sin egen uppfattning att det är bra med hästar i socialt arbete. Men mina intervjupersoner kan också själva påverka omgivningen. Berger och Luckmann (1991:78-81) diskuterar också externalisering och objektivering. Individen må påverkas av sin omgivning, men individens egna subjektiva verklighet påverkar också omgivningen. Vi externaliserar våra subjektiva meningar ut i den objektiva verkligheten. Dessa subjektiva meningar blir del av en objektivering, och påverkar i sin tur andras internalisering av omgivningen. Sahlin (2002:123) diskuterar också något liknande om kunskap. All kunskap som vi tar åt oss är påverkad av en social kontext och aktörerna för kunskapen leder den åt ett visst håll.

Mina intervjupersoner tycker idag att hästar som hjälpmedel i socialt arbete är värt att kämpa för. Deras kunskap och subjektiva verklighet är att deras brukare mår bra av att umgås med hästar. Så genom att externalisera dessa subjektiva meningar in i den objektiva verkligheten, konstruerar de också världen runt omkring dem. Detta kan de göra både genom att fortsätta med sitt arbete men även marknadsföra sig själva eller visa upp sina resultat för andra. Därför är de också själva delaktiga till att konstruera deras syn på deras eget arbete.

”Det har ju hänt några gånger att folk har ramlat av. Vissa som har brutit revbenen och hjärnskakning och.. Så det är klart att det har hänt. Det har varit oerhört få gånger, men det är klart att det har hänt. Det har det ju. Och det är ju ofrånkomligt.” - IP2

Detta citat får illustrera nästa analytiska fundering. Det har även tagits upp i tidigare citat. Det

verkar finnas en viss jargong inom hästvärlden som blir tydlig när frågan om risker tas upp. Jag är själv medveten om den eftersom jag är hästmänniska, men jag tänker inte på det så ofta. Intervjupersonerna säger att det är klart att det finns en skaderisk, men det är oundvikligt, för så är det med hästar.

Barlebo Wenneberg (2001:11) säger att människan måste akta sig för att se sociala handlingar och sammanhang som naturliga, eftersom de kan se annorlunda ut i andra kontexter. Berger och Luckmann (1991:56-57) diskuterar kunskapslager och kunskapsrecept som vi människor använder oss av. Dessa är påverkade av människans egna situation. Kunskapsrecepten används som snabba lösningar på ett rutinerat problem. Vi har ett stort kunskapslager om vår egna sfär, men det kan bli problematiskt i en annan sorts omgivning.

En van hästmänniska är trygg i en stallmiljö och även i den jargong som existerar där. Det är naturligt och inkluderas i en ryttares kunskapslager att när man ramlar av ska man hoppa upp i sadeln igen. Denna jargong skapar hur ryttare och de vana hästmänniskorna bland intervjupersonerna agerar i stallet, som i sin tur skapar hur brukarna agerar. Detta kan hjälpa en person som är försiktig till att våga mera och växa i det. Men det tänkesättet kan eventuellt medföra att riskerna ses som naturliga och rent av nödvändiga och därmed underskattas. I stallet är det viktigt att hoppa upp i sadeln igen. Men kanske inte i andra delar av livet.

10. Avslutande diskussion

Min syfte med den här uppsatsen har som sagt varit att undersöka verksamheter som använder hästar i socialt arbete, samt undersöka de professionella utövarnas åsikter och erfarenheter om hästens effekt på deras brukare. Jag har analyserat mitt resultat med hjälp av den socialkonstruktivistiska teorin och använt denna för att lättare tolka mina intervjupersoners åsikter och erfarenheter. I den här processen har jag upptäckt att stallmiljön verkar ha en betydande aspekt för mina intervjupersoners arbete med sina brukare. I stallet finns en konstruerad miljö där omsorgen av hästen är i fokus. Denna miljö ska vara lugn och stressfri för att umgänget med hästen ska fungera. Hästen är känslig och påverkas av människans känslotillstånd. När brukarna vistas i denna miljö måste de ta hänsyn till dessa aspekter för att lyckas i relationen till hästen. Detta gör stallet till en plats där brukarna kan träna på att vara lugna och fokuserade, något de sedan kan lära sig använda i andra sociala relationer. Omsorgen av hästen och omsorgen av brukarna glider in i varandra och allt blir en del av det behandlande arbetet med brukaren.

När man tittar på min frågeställning om hur verksamheterna såg ut och på vilket sätt

hästarna används på, så upplever jag att struktur är något som saknas. När man tänker på redan etablerade terapiformer så som Kognitiv beteendeterapi eller psykoanalys så finns det en struktur som alla professionella utövare går efter. Detta behövs utvecklas inom socialt arbete där man använder hästar som hjälpmedel och specifikt om det ska bedrivas en behandlingsverksamhet. EAGALA-modellen är till exempel en metod med en struktur för att hjälpa personer med psykisk ohälsa. Men jag tänker att det även går att koppla ihop umgänget med andra metoder som motiverande samtal eller mindfulness, just för att skapa samma struktur som andra äldre, traditionella teorier och metoder har. Detta tror jag kan minska eventuella riskfaktorer samt motiverar icke invigda till att faktiskt välja hästar som hjälpmedel i socialt arbete.

Hur konstruerar hästen och stallmiljön det sociala arbetet och dess resultat var ytterligare en fråga jag ställde. På detta ämnet fann jag att hästen blir ett slags samtalsverktyg mellan de professionella utövarna och brukaren. Stallmiljön och umgänget med hästen avdramatiserar det terapeutiska samtalet och verkar göra det lättare för brukaren att uttrycka sina känslor. Jag tänker främst på IP3 och hennes ”bajsterapi”, som kan tyckas ses som en lustighet men som faktiskt resulterade i en bättre relation till brukaren enligt IP3. Detta är även en viktig del i frågeställningen om vilka aspekter av umgänget med hästen som har varit mest betydande för brukarna enligt de professionella utövarna.

Min sista frågeställning handlade om hur riskerna och kritiken påverkar mina intervjupersoners syn på sitt arbete. Jag diskuterade i analysen att den ekonomiska aspekten samt riskfaktorerna med att använda hästar som hjälpmedel i socialt arbete kan ge de professionella utövarna en negativ syn på sitt arbete. Detta motverkas dock av att de professionella utövarna fortsätter uppvisa att umgänget med hästen är bra för deras brukare. I mötet med mina intervjupersoner fick jag upplevelsen att de var väldigt engagerade och trodde på sin sak. Engagemanget konstruerar också synen på deras eget arbete och motverkar i sin tur de negativa aspekterna. Samtidigt tror jag att det är viktigt med mera forskning på ämnet för att hästen ska bli ett så bra hjälpmedel som möjligt i socialt arbete. Mer forskning kan dessutom motivera till ett mer strukturerat arbete och på så vis kan umgänget med hästen samt stallmiljön hjälpa ännu fler brukare än vad den gör idag.

11. Referenslista

11.1. Böcker

Ahrne, Göran, Ahrne, Göran & Svensson, Peter (2011). *Handbok i kvalitativa metoder*. 1. uppl. Malmö: Liber

Berger, Peter L. & Luckmann, Thomas (1991). *The social construction of reality: a treatise in the sociology of knowledge*. Repr. London: Penguin

Bryman, Alan (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. 2., [rev.] uppl. Malmö: Liber

Burton, Hannah. (2014). *Equine assisted therapy and learning with at-risk young people [Elektronisk resurs] ; horses as healers*. Basingstoke: Palgrave Macmillan

Farley, Walter (1952). *Den svarta hingsten*. Stockholm: Bonnier

Håkansson, M. Karlsson, Palmgren, C. Sandgren, V (2008) *Kartläggning av verksamheter som använder hästar i vård och behandling i*. Stiftelsen Svensk Hästforskning

Ingrid Sahlin (2002) Sociala Problem som verklighetskonstruktioner. I Meuvisse & Swärd (red.) *Perspektiv på sociala problem*. Stockholm: Natur och kultur, 109-130.

Svenska akademiens ordlista över svenska språket. 13. uppl. (2006). Stockholm: Svenska akademien

Wenneberg, Søren Barlebo (2001). *Socialkonstruktivism: positioner, problem och perspektiv*. 1. uppl. Malmö: Liber ekonomi

11.2. PDF-filer och artiklar

Botros, Helena, Lazarus, Kathryn, Prentice, Kathryn, Signal, Tania & Taylor, Nik (2013)

Whispering to Horses: Childhood Sexual Abuse, Depression and the Efficacy of Equine Facilitated

Therapy. *Sexual Abuse in Australia and New Zealand*. 5(1): 24-32

Carlsson, Catharina Nilsson Ranta, Daniel & Traeen, Bente (2015). Mentalizing and Emotional Labor Facilitate Equine-Assisted Social Work with Self-harming Adolescents. *Child Adolesc Soc Work Journal*. 32:329–339.

Carlsson, Catharina, Nilsson Ranta, Daniel & Traeen, Bente (2014). Equine Assisted Social Work as a mean for authentic relations between clients and staff. *Human-Animal Interaction Bulletin*, 2(1): 19-38.

Drnach, Mark, O'Brien, Patricia A & Kreger, Allison (2010) The Effects of a 5-Week Therapeutic Horseback Riding Program on Gross Motor Function in a Child with Cerebral Palsy: A Case Study. *The Journal of Alternative and Complementary Medicine*, 16(9):1003-1006.

Manimalisrapporten 2009.. [6. uppl.] (2009). Stockholm: Manimalis

Tillståndet och utvecklingen inom hälso- och sjukvård och socialtjänst: lägesrapport 2015. (2015) Stockholm: Socialstyrelsen

Vetenskapsrådet (2002), *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet

Ward, Sandra, Whalon, Kelly, Rusnak, Katrina, Wendell, Kimberly & Paschall, Nancy (2013) The Association Between Therapeutic Horseback Riding and the Social Communication and Sensory Reactions of Children with Autism. *Journal of Autism & Development Disorders*. 43:2190-2198.

11.3. Internetkällor

MacLean, Barbara (2011). Equine Assisted Therapy. *Journal of Rehabilitation Research & Development*. 48 (7):11-12. [www.rehab.research.va.gov/jour/11/487/maclean487.html]. Hämtad 2015-10-20, 14:03

1177 Vårdguiden (2015) *Cerebral pares – CP*. <http://www.1177.se/Skane/Fakta-och->

[rad/Sjukdomar/Cerebral-pares---CP/](#) Hämtad 2015-12-19, 12:40

Equine Assisted Growth and Learning Association, Inc, (2010) *What is the EAGALA-model?*

http://www.eagala.org/Information/What_Is_EAGALA_Model Hämtad 2015-11-23, 15:28.

Bilaga 1

Intervjuguide

Verksamheten

Vilken yrkes och utbildningsmässig bakgrund har du?

Hur ser en vanlig dag ut i verksamheten?

Hur tränas hästarna för att vara ett så bra hjälpmedel som möjligt?

Hur kommer det sig att du började jobba med hästar som hjälpmedel i socialt arbete?

Målgrupp

Vad för slags problematik har brukarna?

Hur och av vem vägleds de till verksamheten?

Vilken ålder har brukarna?

Tror du att umgänget med hästen skulle vara värdefullt för alla olika slags brukare?

Betydande aspekter

Vilka delar av umgänget med hästen anser du gynnar brukarna mest?

Hur tycker du att ditt sätt att behandla brukarna skiljer sig från andra traditionella behandlingsformer?

Vilka betydande resultat ser du hos dina brukare?

På vilket sätt har ni uppföljning av era brukare?

Risker och kritik

Vad finns det för risker med att använda hästar som hjälpmedel i socialt arbete?

Vad för slags kritik mot detta arbete har du upplevt i din yrkesmässiga karriär?

Bilaga 2

Informationsmail

Hej

Mitt namn är Ida Alriksson och jag studerar till socionom på Lunds universitet. Jag ska skriva min kandidatuppsats nu i höst och har valt att skriva om hur hästar används i socialt arbete. Mitt syfte med uppsatsen är att undersöka de professionella utövarnas åsikter och tankar kring att använda hästen som hjälpmedel i socialt arbete. Jag vill försöka undersöka personer som använder hästen i verksamheter så som HVB-hem, inom missbruksvården, psykiatri eller inom LSS. Intervjuerna kan ske över telefon eller Skype, så länge det inte går att ordna ett möte i Skåneområdet eftersom jag bor i Landskrona. Jag kan även röra mig uppåt landet, men inte alltför långt upp på grund av begränsat med tid och ekonomi tyvärr.

Jag har tystnadsplikt och intervjupersonerna kan vara anonyma i uppsatsen om så önskas. Jag kan nås på: ida.alriksson.158@student.lu.se, ida_alriksson@hotmail.com eller på mitt mobilnummer 0738138934.

Tack på förhand!

Mvh Ida